

Motion till riksdagen 2006/07:Ju372

av **Mehmet Kaplan m.fl. (mp)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Sammanfattning	2
Förslag till riksdagsbeslut	3
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	5
Ett effektivare och mer rättvist polisväsende	5
Effektivisering frigör viktiga resurser	5
Ett polisväsende fritt från diskriminering	6
En smartare polis	7
Sammanfattande förslag	7
Säkerhetspolisen.....	7
Åklagarmyndigheten	8
Sveriges domstolar	9
Satsning för ökad förmåga att bekämpa diskriminering, hatbrott och ett förbättrat jämställdhetsarbete	10
Ett tillgänglighetsanpassat domstolsväsende	10
De allmänna domstolarna skall lösa alla diskrimineringstvister.....	11
Kriminalvården	11
Vård och behandling för de som dömts för våld eller hot mot nära anhörig	12
Vård av dömda för sexualbrott	12
Brottsförebyggande rådet (Brå).....	13
Rättsliga biträden	13

Fel! Okänt namn på

Sammanfattning

Rättsväsendets myndigheter utgör ett av fundamenten för vår stat. Utan fungerande polis, åklagare, domstolar och kriminalvård finns ingen rättsäkerhet, trygghet eller ordning, ända till dess vi når ett samhälle utan konflikter och brottslighet. Vägen dit är lång. För att rättsväsendet skall kunna möta såväl enskilda personers som företags och det allmännas behov, förutsätts att det finns tillräckliga resurser, kompetent personal och ett förtroende för rättsväsendets myndigheter hos allmänheten. I denna motion presenteras ett antal åtgärder som kan vidtas för att rättsväsendet bättre skall kunna möta såväl enskildas som företags och det allmännas behov och för att skapa ett långsiktigt mer hållbart samhälle.

Miljöpartiet föreslår effektiviseringar inom polisväsendet som medför att nästan 500 årsarbetskrafter tillkommer och resurstillskott till Åklagarmyndigheten för strategisk kompetensförstärkning rörande miljöbrott, hatbrott, sexualbrott och mäns våld mot kvinnor, inom dessa myndigheter. Denna kompetensutveckling skall även ske hos domstolarna.

Antalet domstolar har under senare år minskat drastiskt samtidigt som viktiga strukturella förändringar skett bland dem. Vi vill påskynda utvecklingsarbetet och föreslår att det skapas ett för allmänheten kostnadsfritt tillgängligt rättsinformationssystem, där all gällande författning, liksom förarbeten och praxis, återfinns. På så sätt kompenseras i viss mån det minskade antalet domstolar. Vi vill förbättra den fysiska tillgängligheten för funktionshindrade. Dessutom överförs till de allmänna domstolarna de mål som nu handläggs av Arbetsdomstolen som rör otillåten diskriminering inom arbetslivet.

Miljöpartiet har under den senaste mandatperioden genomfört väsentliga förbättringar och resursförstärkningar av Kriminalvården. Vi går nu vidare och föreslår att medel anslås för att säkra kompetens hos de anställda inom myndigheten och för att kunna ge alla som dömts för sexualbrott samt våld mot nära anhöriga, behövlig vård.

Rättshjälpsystemet har ett gott syfte men har kommit att bli alltmer urholkat. Resurser tillförs därför för att kunna ge såväl småföretagare som enskilda kulturutövare rättshjälp, liksom för att förbättra möjligheten för enskilda att få hjälp. Därigenom ökar tillgången till domstolarna och rättsskipningen ytterligare.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställning: Miljöpartiets förslag, avvikelse från regeringens förslag, mnkr

4 Rättsväsendet		Förslag	Beräknat	Beräknat
		2007	2008	2009
Anslag				
04:1	Polisorganisationen	-50	-545	-475
04:2	Säkerhetspolisen	-200	-200	-200
04:3	Åklagarmyndigheten	5	5	5
04:5	Sveriges domstolar	11	11	11
04:6	Kriminalvården	10	10	10
04:7	Brottsförebyggande rådet	5,5	5,5	5,5
04:12	Rättsliga biträden	5	5	5
Totalt utgiftsområdet		-213,5	-708,5	- 638,5

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att genomföra Polisverksamhetsutredningens effektiviseringsförslag för att kunna frigöra resurser inom polisorganisationen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att överföra ansvaret för personskyddsverksamheten till polisorganisationen från Säkerhetspolisen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inom polisorganisationen inte använda resurser för hemlig övervakning, såsom exempelvis hemlig rumsavlyssning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förtydliga när polisen kan ta betalt för att övervaka idrotts- och musikevenemang m.m.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inom polisen prioritera arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor och hatbrott.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tillgänglighetsanpassning av polisväsendet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Åklagarmyndigheten i sitt arbete måste prioritera arbetet med att bekämpa hatbrott, mäns våld mot kvinnor, miljöbrott och sexualbrott.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillgänglighetsanpassa Sveriges domstolar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av utbildning om diskriminering och hatbrott samt ett förbättrat jämställdhetsarbete i Sveriges samtliga domstolar.

Fel! Okänt namn på

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om vikten av att ta fram en samlad, enhetlig och kostnadsfri rättsinformation där enskilda och företag kan ta del av all författningstext, alla förarbeten och tillämplig rättspraxis.¹
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att överflytta ansvaret för mål om diskriminering i arbetslivet från Arbetsdomstolen till de allmänna domstolarna.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om vikten av att införa individuella verkställighetsplaner för Kriminalvårdens klienter på ett rättssäkert sätt.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om vikten av att de som dömts för att ha misshandlat, hotat eller annars uppträtt kränkande mot en nära anhörig får erforderlig vård och behandling inom Kriminalvårdens ram.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att alla de som dömts för sexualbrott bör genomgå erforderlig vård och behandling inom Kriminalvårdens ram.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att säkra tillgången till bra kriminalstatistik.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om vikten av att utreda hur förändringarna av rättshjälpssystemet påverkat enskildas möjligheter att få rättstvister avgjorda i domstol samt hur förändringarna av rättshjälpssystemet påverkat allmänhetens förtroende för rättsväsendet.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om vikten av att småföretagare och vissa kulturutövare i vissa fall kan få rättshjälp under samma förutsättningar som enskilda personer.

¹ Yrkande 11 hänvisat till KU.

² Yrkande 12 hänvisat till AU.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Ett effektivare och mer rättvist polisväsende

Polisorganisationen har under den senaste mandatperioden, 2002–2006, tillförts över två och en halv miljard kronor. Miljöpartiet har därmed tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet visat att polisväsendet är prioriterat och av den största vikt i vårt samhälle. Men polisverksamhet handlar inte bara om pengar utan det avgörande är vad som presteras för pengarna och hur allmänhetens befogade intressen av ett fungerande rättsväsende tas tillvara. Vi anser att det finns ett stort reformbehov inom polisväsendet, som kan leda till att resurser kan frigöras för att fler polisutbildade skall kunna utreda brott, samtidigt som fler så kallade civilanställda experter utreder frågor där specifik polisiär kompetens inte behövs. På så sätt kan fler brott utredas, förhindras och förebyggas och fler av dem som utsatts för brott kan få ett kompetent och effektivt bemötande. Allt detta utan att ytterligare resurser behöver tillföras polisorganisationen.

Det underrättelseledda polisarbetet måste utvecklas. Då kan brott förebyggas på ett effektivt sätt och resurser användas smartare. Miljöpartiet anser att polisens kriminalunderrättelseverksamhet skulle kunna användas bättre om den personskyddsverksamhet som nu utförs av Säkerhetspolisen flyttas till polisorganisationen. Då kan Säkerhetspolisens arbete utvecklas mot mer strategi och analys och färre operativa inslag.

För polisorganisationens trovärdighet är det av avgörande betydelse att allmänheten får ett korrekt bemötande, fritt från diskriminering, rasism, islamofobi och homofobi. En god tillgänglighet till polisens lokaler är en förutsättning för att polisen även skall finnas till för funktionshindrade.

Arbetet för att minska mäns våld mot kvinnor måste prioriteras.

Polisen skall finnas till för alla, oavsett var i landet man bor, oavsett vem man är eller hur man ser ut.

Effektivisering frigör viktiga resurser

Miljöpartiet föreslår att de effektiviseringsförslag som läggs fram av Polisverksamhetsutredningen i betänkandet Polisverksamhet i förändring (SOU 2002:70) och som ännu inte genomförts, genomförs under det kommande året. Detta kan beräknas medföra att upp till 500 årsarbetsresurser frigörs för polisiärt arbete inom polisväsendet. Det handlar om allt från att tillstånd enligt 2 och 3 kap. ordningslagen (1993:1617) inte längre skall ges av polisen utan av kommunerna, att hanterandet av tillstånd att bedriva hotell- och pensionatverksamhet enligt lagen (1966:742) överflyttas från polisen till kommunen, liksom tillstånd att hantera explosiva varor. Uppgiften att hantera förlustanmälan föreslås upphöra. Hittegodsverksamhet läggs ut på entreprenad men med polisen som tillståndsgivare till att entreprenad får ske. Stämningssmannaverksamheten överflyttas till kronofogdemyndigheten. Till skillnad från vad som föreslås av utredningen i dess betänkande anser Miljöpartiet även att passverksamheten bör överflyttas till annan verksamhet – i det här fallet till re-

Fel! Okänt namn på

spektive länsstyrelse. Dessa bör i sin tur kunna överlåta till privata entreprenörer att hantera vissa praktiska delar av passadministrationen. Internet bör även användas i ökad grad. Lagen (1987:24) om kommunal parkeringsövervakning förtydligas så att parkeringsvakter skall kunna biträda polisen med trafikdirigering och för att kommuner skall kunna samverka i dessa frågor. Samtliga uppgifter som ankommer på polisen enligt lagen om felparkeringsavgift skall ankomma endast på kommunerna. Kommuner skall kunna samverka i dessa frågor. Kostnaden för inhägnande av övergivna gruvhål skall bäras av Bergsstaten i stället för av polisen. Därtill kommer att polisens uppgifter inom detta område överförs till Bergsstaten. Genomförs denna behövliga renodling av polisverksamheten, så behöver inget tillskott motsvarande det som nu föreslås av regeringen ske. Tvärtom kommer betydligt mer resurser att frigöras. Dessa resurser kan användas för att utveckla det förebyggande arbetet, förbättra samarbetet mellan poliser och kommuner – särskilt i glesbygd – och att underlätta erforderlig generationsväxling och nyrekrytering. På så sätt kan också fler brott klaras upp, målsäganden ges ett bättre bemötande och Sverige bli säkrare att leva i.

Ett annat sätt för polisen att få resurser för det rent polisiära arbetet, är att möjliggöra för polisen att ta betalt av den som anordnar arrangemang som kräver polisövervakning. En möjlighet att ta betalt av kommersiella aktörer finns redan i dag i 26 § ordningslagen (1993:1617) men det har visat sig vara förenat med stora tillämpnings- och gränsdragningsproblem att avgöra när polisen kan ta betalt respektive inte kan ta betalt. Klart är dock enligt vår mening att polisen inte skall behöva stå för kostnader för övervakning av idrotts-, musik- och andra dylika evenemang där arrangörens verksamhet går med vinst. Vi menar att ett tydliggörande som leder till att polisen i ökad grad kan få ta betalt för övervakning kan frigöra stora resurser för polisen. Exakt hur detta skall ske är svårt att i dag avgöra men bör lämpligen utredas vidare av regeringen i särskild ordning.

Ett polisväsende fritt från diskriminering

Alla som kommer i kontakt med polisväsendet skall få ett korrekt bemötande. Den som begått ett brott eller utsatts för brottslighet skall inte bli bedömd baserat på sin sexuella läggning, sin hudfärg, sitt kön eller sitt funktionshinder, utan endast baserat på hans eller hennes egenskaper och erfarenheter som person. Det faktum att brottet begåtts mot en person på grund av dennes etnicitet eller sexuella läggning skall emellertid alltid leda till att brottet karaktäriseras som ett hetsbrott.

I många polismyndigheter pågår ett arbete för att bekämpa diskriminering och fördomar, och polismyndigheterna arbetar på många olika sätt för att visa att de finns till för alla. Ett exempel är polismyndigheten i Uppsala län, som i sin entré har hängt upp en liten Prideflagga bland ett antal små polisuniformströjor.

För att alla poliser och anställda inom polisväsendet skall kunna arbeta utan diskriminering och fördomar, behöver de utbildas, informeras och handledas. Metodmaterial måste tas fram, utvecklas och hållas vid liv och rutiner

utarbetas och följas. För att detta arbete skall ske måste särskilda resurser avsättas. Vi beräknar att de motsvarar 5 miljoner kronor årligen.

Tillgänglighetsanpassningen av polisorganisationen, så att alla funktionshindrade kan komma i kontakt med polisen, måste gå snabbare än som är fallet i dag. Vi avsätter därför 20 miljoner kronor för detta viktiga arbete per år.

De ovan beskrivna utbildningssatsningarna och tillgänglighetsanpassningarna kan finansieras genom ett överförande av 25 miljoner kronor från anslaget 4:2 Säkerhetspolisen.

En smartare polis

Ett väl fungerande underrättelselett arbete är som ovan beskrivits en förutsättning för att kunna såväl förebygga som utreda begångna brott. Den kunskap som utvecklas inom polisväsendet bör enligt vår mening tas tillvara även inom ramen för det personskydd som Säkerhetspolisen i dag utför av rikets ledning. Ett effektivt sätt att kunna genomföra detta är att polisorganisationen även får ansvar för personskyddet. Det finns dessutom enligt vår mening inga sakliga skäl för varför skydd av enskilda privatpersoner och de som ingår i rikets ledning skall hanteras annorlunda.

Genom ett överförande av den kompetens som utvecklats inom Säkerhetspolisen kan polisväsendet utvecklas även i andra delar. Exempelvis kan arbetsmetoder utvecklas som visar att hemlig rumsavlyssning, datalagring, preventiva tvångsmedel eller skyddade polisidentiteter inte är de smartaste och bästa lösningarna på polisens behov.

Överförandet av ansvaret för personskyddet medför ett visst behov av ökade resurser, utöver de som frigörs genom de effektiviseringar som tidigare beskrivits. Miljöpartiets bedömning är att de kan tillgodoses genom en överföring av 100 miljoner kronor från anslaget 4:2 Säkerhetspolisen.

Sammanfattande förslag

Miljöpartiet anser att regeringens förslag om tillskott till polisorganisationen är obehövligt. De extraresurser som behövs kan tillgodoses genom de i denna motion föreslagna effektiviseringarna av polisverksamheten och genom överförande av resurser från anslaget 4:2 Säkerhetspolisen. Miljöpartiets budgetförslag för polisorganisationen medför därför att dess anslag minskas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för år 2007, med 545 miljoner kronor för år 2008 och 475 miljoner kronor för år 2009.

Säkerhetspolisen

Säkerhetspolisens arbete för att på ett strategiskt plan upprätthålla rikets säkerhet måste utvecklas. Detta gäller särskilt när de internationella miljöproblemen accentueras, när handeln med människor över landets gränser tilltar och när narkotika och andra droger finner olagliga vägar över rikets gränser. Även den alltmer utbredda förekomsten av främlingsfientliga och rasistiska organisationer med homo- och islamofobiska drag föranleder ett

Fel! Okänt namn på

sådant behov. Om gårdagens hot mot Sveriges säkerhet låg i spioneri från länder i det forna Östeuropa, så kan morgondagens finnas i gasbolag som vill dra ledningar på Östersjöns botten eller krafter inom vårt land som hellre ser ett Sverige med en homogent formad befolkning, än en mix av personer från olika länder och med olika erfarenheter. Skyddet mot brott som begås via Internet och andra digitala medier måste också uppmärksammas.

Ett led i att Säkerhetspolisen skall kunna bedriva ett mer strategiskt och mindre operativt arbete, är att förflytta personskyddsverksamheten till polisorganisationen. Därigenom minskar anslaget 4:2 med 125 miljoner kronor för år 2007 och framledes. Av dessa överförs 125 miljoner kronor till anslaget 4:1 Polisorganisationen.

Det finns enligt vår mening inget behov för Säkerhetspolisen att utveckla kontraterrorverksamhet. Detta då det inte finns någon sådan hotbild mot Sverige och då inga terrorhot förekommit eller kommer att förekomma i Sverige. Mot denna bakgrund anser vi inte att någon höjning av anslaget behövs med föreslagna 75 miljoner kronor för detta ändamål.

Sammantaget medför detta att Miljöpartiet föreslår att anslaget 4:2 Säkerhetspolisen minskas med 75 miljoner kronor årligen för tiden 2006–2009. Utöver detta överförs 125 miljoner kronor till anslaget 4:1 Polisorganisationen för dess övertagande av personskyddet och för att möjliggöra viss kompetensutveckling och ökad tillgänglighet. Totalt motsvarar detta en minskning med 200 miljoner kronor per år.

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten bedriver ett resurseffektivt arbete med att utreda brott och företräda det allmänna i domstol. Mängden arbete för myndigheten är till stora delar avhängigt av hur arbetet går för polis och kriminalvård. Ökade resurser för polisen leder till ökad mängd ärenden hos Åklagarmyndigheten. Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet under förra mandatperioden sett till så att myndigheten tillförs 25 miljoner kronor ytterligare för år 2007 och framåt. Regeringen kommer inte med några avvikande förslag. Vi gör dock nu bedömningen att ytterligare 5 miljoner kronor behöver tillföras Åklagarmyndigheten, för att vissa prioriterade områden ska kunna klaras av.

Arbetet för att utreda miljöbrott måste förbättras. Genom Åklagarmyndighetens regleringsbrev för år 2006 specialdestinerades 5 miljoner kronor för att öka kompetensen att utreda miljöbrott. Vi har dock erfarit att myndigheten under år 2006 endast hunnit starta det nödvändiga utvecklingsarbete som dessa medel var avsedda för. Samtidigt finns det uppgifter om att miljöåklagarnas arbetssituation försvårats och att andelen icke avklarade miljöbrott hos myndigheten, samt andelen preskriberade brott, är fortsatt hög. Ett stort antal anmälda misstänka brott skrivs dessutom av redan hos polisen (jfr Är vi bra på miljöbrott – en snabbanalys, Brå 2006). Ett fortsatt arbete krävs därför för att utveckla Åklagarmyndighetens arbete med att utreda miljöbrott och för att få miljöbrottslingarna dömda.

Åklagarnas arbete mot så kallade hatbrott måste utvecklas och stärkas. I rapporten En studie av homofoba hatbrott i Sverige (2006) visar Eva Tiby bland annat att Åklagarmyndighetens och domstolarnas tolkning av vad som konstituerar homofobiska hatbrott avviker från den definition Säkerhetspolisen haft. Tillämpningen av straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 § 7 BrB haltar också hos åklagare och domare. Mot bland annat denna bakgrund är det Miljöpartiets bedömning att Åklagarmyndigheten måste tillföras ytterligare resurser för att förbättra sitt arbete med att bekämpa så kallade hatbrott. Dessa brott måste av åklagaren benämnas för vad de är och den som begår dem måste få den straffskärpning lagstiftaren angett.

Sexualbrotten måste bekämpas. Den förbättrade sexualbrottslagstiftning som Miljöpartiet varit med om att genomföra måste få genomslag inom rätts-tillämpningen och få avsedd effekt. Till detta kommer att ett ökat fokus måste läggas på ett bekämpande av internationell gränsöverskridande prostitution (så kallad trafficking) och sexhandel via Internet. Vi vill tillföra ytterligare resurser för att Åklagarmyndigheten skall kunna utveckla sitt internationella arbete mot sexbrott och för att myndigheten skall kunna öka kunskapen om sexualbrottslagstiftningen och utreda fler brott.

Mäns våld mot kvinnor, liksom kvinnors våld mot män och samkönat våld i nära relationer, är ett allt mer växande och tydligt problem. Vi utvecklar i en separat partimotion hur vi vill utveckla arbetet i Sverige för att bekämpa detta stora problem. För Åklagarmyndighetens del vill vi dock tillföra extra resurser för att kunna prioritera denna sorts ärenden och för att kunna hantera frågor om utfärdande av besöksförbud och överträdelser av besöksförbud, på ett snabbare och effektivare sätt.

Sammantaget medför detta att Miljöpartiet föreslår att 5 miljoner kronor utöver de av regeringen föreslagna medlen anslås till Åklagarmyndigheten.

Sveriges domstolar

Domstolarna är en av det civiliserade samhällets skapelser – ett rättvist, kompetent och effektivt sätt att lösa tvister på. Problem uppstår dock om domstolarna inte handlägger tvisterna så snabbt, enkelt och billigt som möjligt. Problem uppstår också om den enskildes eller företags möjlighet att få sina tvister avgjorda i domstol är beroende av personens kön, sexuella läggning, etnicitet, religiösa tillhörighet eller funktionshinder. Problem uppstår också om domstolarna ligger för långt bort från där brott begås, tvister uppstår eller där människor bosatt sig och detta avstånd inte kompenseras på något sätt. Vi menar att dessa problem finns redan nu och redovisar här vilka problemen är och hur vi vill bekämpa dem, inom ramen för denna motion. Ytterligare åtgärder redovisas under avsnittet Rättsliga biträden.

Fel! Okänt namn på

Satsning för ökad förmåga att bekämpa diskriminering, hatbrott och ett förbättrat jämställdhetsarbete

Domstolarna skall döma lika fall lika och skall behandla alla människor sakligt lika. Ändå finns det erfarenheter som visar att så inte alltid är fallet, utan att domare diskriminerar baserat på såväl etnicitet eller religiös tillhörighet, som kön, sexuell läggning och funktionshinder (jfr Utredningen om strukturell diskriminering på grund av etnisk eller religiös tillhörighets betänkande Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige, SOU 2005:56, och Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering betänkande Är rättvisan rättvis? Tio perspektiv på diskriminering av etniska och religiösa minoriteter inom rättssystemet, SOU 2006:30). Regeringen har också givit Brottsförebyggande rådet ett särskilt uppdrag att kartlägga förekomsten av diskriminering baserat på etnicitet inom rättsväsendet. Uppdraget skall redovisas under slutet av år 2007. Att problem finns styrks också av den ovan angivna rapporten av Eva Tiby.

Miljöpartiet anser mot denna bakgrund att domstolspersonalens kompetens att döma utan att ta ovidkommande hänsyn, relaterat till den tilltalades eller målsägandes kön, sexuella läggning, etnicitet och religion eller funktionshinder, måste förbättras. Dessutom måste det säkerställas att en kompetens finns att tillämpa lagstiftning som förbjuder diskriminering och som till och med skärper straffet för brott som begåtts med exempelvis homofobiskt motiv.

Miljöpartiet föreslår därför att 5 miljoner kronor skall anslås för utbildningssatsningar inom det ovan anförda området, utöver av regeringen föreslagna medel.

Ett tillgänglighetsanpassat domstolväsende

År 2010 skall det offentliga Sverige vara helt tillgänglighetsanpassat för personer med funktionshinder. Domstolsverket, domstolarna samt hyres- och arrendenämnderna är skyldiga enligt förordningen (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av handikappolitiken att upprätta handlingsplaner för hur lokalerna, verksamheten och informationen skall bli tillgänglig för personer med funktionshinder. För att fullgoda handlingsplaner skall kunna tas fram (se om vilka krav som ställs i Handikappombudsmannens myndighetsenkät 2005, Undersökning om myndigheters arbete för att genomföra handikappolitiken enligt förordning [SFS 2001:526]) och realiseras och för att domstolarna skall bli fullt ut tillgängliga för funktionshindrade, föreslår Miljöpartiet att 5 miljoner kronor anslås per år, utöver av regeringen föreslagna medel. Dessa medel skall också kunna användas för att funktionshindrade i ökad grad skall kunna kommunicera med domstolarna. Att det finns problem inom detta område har påpekats av bland annat Handikappombudsmannen i ett flertal skrivelser till Justitiedepartementet. Några åtgärder har dock ännu inte vidtagits.

Tillgänglighet handlar inte bara om att rent fysiskt kunna inställa sig i domstolen eller att kunna ta del av innehållet i handlingar i sitt eget eller andras mål hos domstolen. Tillgänglighet handlar också om att hitta den tillämpliga lagstiftningen, att kunna läsa dess förarbeten och den rättspraxis som

tillämpas. I dag finns inte allt detta underlag tillgängligt på ett och samma ställe och det är dessutom förenat med större kostnader att ta del av exempelvis rättspraxis som har några år på nacken. Miljöpartiet anser att Sveriges domstolar måste prioritera utvecklandet av ett enhetligt rättsinformativsystem, där all behövlig rättskälleinformation finns tillgänglig.

De allmänna domstolarna skall lösa alla diskrimineringstvister

Miljöpartiets principiella inställning är att specialdomstolar så långt som möjligt skall undvikas. Varje avsteg från denna princip måste kunna nogt motiveras. En sådan specialdomstol som för oss är svår att motivera är Arbetsdomstolen. Särskilt svårt blir det i mål om otillåten diskriminering i arbetslivet. Mål om diskriminering i arbetslivet kan i dag, beroende på om en arbetstagarorganisation företräder enskild eller inte, handläggas av tingsrätt och därefter Arbetsdomstolen, eller enbart av Arbetsdomstolen.

Vi ser inga sakliga skäl till varför Arbetsdomstolen skall anses vara sakligt sett bättre lämpad att avgöra denna sorts tvister än de allmänna domstolarna. Särskilt inte som ett förfarande i Arbetsdomstolen leder till att målet endast kan bli prövat en gång, om arbetstagarorganisationen företräder den enskilde.

Vi anser därför att mål om diskriminering i arbetslivet inte längre skall handläggas av Arbetsdomstolen, utan endast av de allmänna domstolarna. Mot den bakgrunden kan 1 miljon kronor överföras från anslaget 23:3 Arbetsdomstolen till anslaget 4:5 Sveriges domstolar.

Kriminalvården

Miljöpartiet har under den senaste mandatperioden varit med om att tillföra Kriminalvården avsevärda resurser – från 4,4 miljarder kronor år 2002 till 5,73 miljarder kronor för år 2007. Vårt huvudsakliga skäl till detta har varit en övertygelse om att en god vård av dömda brottslingar, präglad av rätts-säkerhet för de intagna och säkerhet för de som tidigare utsatts för brott, förutsatt detta. Detta har också möjliggjort en utbyggnad av antalet anstaltsplatser.

Vi ser inte nu längre något behov av resurstillskott för att säkra en utbyggnad av antalet platser. Däremot kan det finnas ett visst behov av resurser för att genomföra Kriminalvårdskommitténs förslag i betänkandet Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54) om att individuella verkställighetsplaner skall upprättas för samtliga som har dömts till en kriminalvårdspåföljd. I planen skall bland annat anges vad som förväntas av den dömda och vilka mål han eller hon har att sträva efter under verkställigheten. Resurser krävs också för att kunna införa det förmånssystem i anstalterna, som föreslås av kommittén. Förmånssystemet innebär bland annat att om den intagne följer verkställighetsplanen och i övrigt är skötsam skall han eller hon tilldelas särskilda förmåner genom uppflyttning till en förhöjd nivå i förmånssystemet. Kommittén föreslår vidare att den intagnes utslussning till samhället skall vara kopplad till förmånssystemet. Den som befinner sig på en förhöjd nivå i förmånssystemet skall efter det att minst hälften av strafftiden har avtjänats kunna få

Fel! Okänt namn på

vistas utanför anstalt enligt de former för utslussning som finns i dag samt genom nya regler om utökad frigång och vistelse i av kriminalvården kontrollerade boenden.

Miljöpartiet är positivt inställt till de förslag kommittén lämnat men ser, liksom många av remissinstanserna, problem i vad gäller hur de intagnas rättsäkerhet skall garanteras, liksom hur Kriminalvårdens personal skall kunna hantera dessa nya inslag i påföljdsverkställigheten. Vi ser därför fram emot resultaten av det uppdrag regeringen givit Kriminalvården att bedriva viss avgränsad försöksverksamhet för att stimulera upprättandet av individuella verkställighetsplaner. Vi vill dock redan nu avsätta 5 miljoner kronor per år för att säkra att erforderlig kompetens finns hos Kriminalvårdens personal för att handlägga ärenden om myndighetsutövning mot enskilda intagna inom Kriminalvården.

Vård och behandling för de som dömts för våld eller hot mot nära anhörig

Personer som utövar våld mot nära anhöriga, oftast män som utövar våld mot kvinnor och barn i den egna familjen, måste fås att upphöra med denna aktivitet. Inom Kriminalvården bedrivs programmet IDA (Integrated Domestic Abuse Programme), som är ett behandlingsprogram för män som misshandlar den kvinna de lever eller har levt i nära relation med. Miljöpartiet erfar att Kriminalvården av ett antal olika skäl hittills kunnat erbjuda samtliga de som dömts för våld mot nära anhörig att genomgå detta program. Det finns dessutom problem med avsaknad av behandling för män som slagits av kvinnor eller personer som utsatts för våld i samkönade relationer. Miljöpartiet anser att alla de som dömts för våld mot en nära anhörig skall tvingas att genomgå en behandling mot sitt våldsbeteende inom ramen för Kriminalvårdens åtagande. Det är nödvändigt att tillräckliga resurser finns, så att alla som dömts kan få vård och behandling under tiden för vistelse i anstalt och även därefter. De medel som regeringen anslår kommer enligt vår bedömning inte att räcka till. Vi föreslår därför att totalt 5 miljoner kronor anslås för detta ändamål år 2007 och därefter.

Vård av dömda för sexualbrott

År 2005 dömdes 1 000 personer för brott enligt 6 kap. brottsbalken, varav 216 personer för våldtäkt. Tillgänglig forskning visar (se bl.a. rapport nr 1 från Kriminalvårdens forskningskommitté: Att påverka och påverkas – Kriminalvårdens insatser för sexualbrottsdömda i anstalt [2000]) att de som döms för denna sorts brott typiskt sett mindre ofta återfaller i brott än de som döms för annan brottslighet, att det finns goda kunskaper om vilka faktorer som har betydelse för att öka respektive sänka risken för återfall i sexualbrott respektive annan våldsbrottslighet hos identifierade sexualbrottsförövare men att det inte är särskilt lätt att med behandling minska risken för återfall bland sexualbrottsdömda, såväl som andra förövargrupper. I rapporten lyfts särskilt fram behovet av adekvat utbildning för den personal som skall behandla de dömda, liksom vikten av ett omfattande motivationsarbete med de dömda.

Miljöpartiet ser allvarligt på den under senare tid ökade mängden anmälda sexualbrott, liksom de problem som framkommit i att behandla de som dömts för denna sorts brottslighet.

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Brå genomför på ett förtjänstfullt sätt arbetet med kriminalstatistiken och genomför även andra uppgifter, såsom att utreda brottslighets struktur, omfattning och orsaker. Brå har därför tidigare givits i uppdrag att hantera den samlade statistiken för hatbrotten i Sverige. Ansvaret har överförts från Säkerhetspolisen. För att kunna anpassa och utveckla sitt statistiksystem i takt med övriga myndigheter inom rättsväsendet tillfördes Brå 5,5 miljoner kronor i den ekonomiska tilläggspropositionen våren 2006 (prop. 2005/06:100 s. 168 i tilläggsbudgeten). Finansieringen skedde genom att anslaget 4:1 Polisorganisationen minskades med motsvarande belopp. Regeringen har nu i budgetpropositionen, utan att ange några närmare skäl till varför, underlåtit att tillföra Brå medel för att kunna vidareutveckla statistiksystemen. Miljöpartiet föreslår därför att ett belopp motsvarande det som tillfördes i tilläggspropositionen tillförs även framledes. Allt detta för att säkra arbetet med kriminalstatistiken och statistiken över hatbrotten.

Rättsliga biträden

Alla enskilda och företag måste ha tillgång till domstolar för att lösa tvister och för att få brottslingar dömda. Ett medel för att kunna få rättvisa skipad är den av staten finansierade rättshjälpen. Utan tillgång till denna av staten finansierade hjälp att få kostnad för juridiskt biträde i domstolsprocess, skulle Sverige inte anses uppfylla sina internationella folkrättsliga åtaganden. Rättshjälpsystemet förändrades väsentligen den 1 januari 1997 och medförde att rättshjälpen blev subsidiär till det egna försäkringsskyddet och inte kom att omfatta ett flertal olika tvister. Det begränsades dessutom i tidsmässig omfattning. Näringsidkare har i princip aldrig kunnat få rättshjälp.

Av bland annat Domstolsverkets budgetunderlag för åren 2007–2009 framgår att statens kostnader för rättshjälp minskar med en ungefärlig takt om 3 procent per år, eller motsvarande 4 miljoner kronor. Allt färre personer beviljas dessutom rättshjälp. Anslaget för rättshjälp uppgick år 2006 till 150 miljoner kronor (anslagsposten 1 till anslaget 14:2). 1998 uppgick beloppet till 305 miljoner kronor. De sociala konsekvenserna av denna åtstramning av rättshjälpen torde vara omfattande men saknar fortfarande erforderlig utredning.

Miljöpartiet har tillsammans med de partier som nu utgör underlag för regeringen under förevarande riksdagsår i riksdagen beslutat om ett tillkännagivande till regeringen att småföretagare, under vissa förutsättningar, skall kunna få rättshjälp under samma förutsättningar som fysiska personer. Därtill kommer att Miljöpartiet erfarit att allt fler konstnärliga utövare och skapare av patent- och varumärkesskyddade produkter får sina rättigheter kränkta och

Fel! Okänt namn på

därvid saknar ekonomiska möjligheter att tillvarata sina intressen i domstol. Det är mot denna bakgrund synnerligen angeläget att möjligheten till rätts-hjälp för småföretagare och de som livnär sig på varumärkesskyddade och patentskyddade produkter förbättras.

Miljöpartiet anser att rättshjälpsystemet måste bli föremål för en snar och omfattande översyn. Det arbete som aviserats i budgetpropositionen är därför synnerligen angeläget. I detta arbete bör företrädare för riksdagens partier engageras och målet bör vara att så långt som möjligt eliminera de sociala försämringar som kan ha uppstått genom förändringen av den 1 januari 1997.

Vi föreslår att 5 miljoner kronor avsätts år 2007 och framöver, utöver av regeringen anslagna medel, för att dels kunna genomföra det tillkännagivande riksdagen beslutat om, dels kunna ha en mer generös tillämpning av rätts-hjälpslagen.

Stockholm den 31 oktober 2006

Mehmet Kaplan (mp)

Max Andersson (mp)

Helena Leander (mp)